

Obsah

Události v EU:	Český „evropský účet“ je za první pololetí o 45 miliard korun v plusu	strana 2
Index prosperity Česka:	Více než polovina Čechů žijících v nájmu chce do vlastního	strana 5
Drobnohled:	Česká republika a její regiony zabředly v pasti středního příjmu	strana 6
Téma:	Cesty k další fázi digitalizace peněz a platebního styku v EU	strana 7
EU dotace a financování:	Ani proplacená dotace nemusí znamenat jistotu, aneb nezapomínejte na udržitelnost	strana 12

Srpen 2023

Milí čtenáři,

máme tady začátek srpna, takže pesimista může smutnit, že polovina prázdnin už je za námi, optimista se však stále může radovat, že je ještě měsíc prázdnin před námi (na dovolenou tedy ještě stále dost času). Právě ten optimismus je důležitý, a to jak u spotřebitelů, tak i firem a investorů. V době stále vysoké inflace (ač ta se již postupně vrací k cíli) a stagnace hrubého domácího produktu, jsou pozitivní výhled a důvěra v ekonomiku klíčové. Proto zpráva o zlepšující se důvěře investorů v ekonomiku eurozóny je dobrá zpráva, ač v napojení české ekonomiky na německou je třeba sledovat i slabý ekonomický vývoj našeho západního souseda. Dobré zprávy si zaslouží i odměnu a proč ne v podobě „národního nápoje“ piva, když navíc 4. srpna byl Světový den piva.

Z aktuálního vydání Měsíčníku EU aktualit vybíráme:

Události v EU:

- **Čistou pozici u evropských peněz si Česká republika drží již od vstupu do Evropské unie v roce 2004.** K první polovině roku 2023 si však navíc Česko připsalo o 45,6 miliard korun více, než odvedlo. Celková čistá pozice již tak překročila hranici jednoho bilionu korun. Více se můžete dočíst na straně 2.
- **Česká republika si i nadále drží na předních místech mezi členskými státy v míře nezaměstnanosti, která v červnu činila 2,7 % (těsně za první Maltou s 2,6 %).** Problematickou se však v Česku může stát zvyšující se míra nezaměstnanosti mladých, která se v červnu zvýšila již na 13,7 % (v květnu 9,5 %). Ač se to může zdát jen jako přechodný problém spojený s koncem školního roku, oproti stejnému období minulého roku je to však téměř dvojnásobek.

Index prosperity Česka:

V aktuálním čísle Měsíčníku se kolegové společně s portálem datové žurnalistiky Evropa v datech zaměřili na bydlení v Česku. Podle letošního Indexu prosperity a finančního zdraví bydlí ve vlastním bydlení téměř tři čtvrtiny Čechů. Vlastnické bydlení je v Česku velmi populární, v nájmu bydlí zhruba jen čtvrtina Čechů. Z toho však přibližně polovina by si ráda pořídila vlastní bydlení, a to i přesto, že jeho pořízení nás vyjde nejdraž z celé EU, na průměrný byt téměř 15 ročních platů. Více o Indexu prosperity a finančního zdraví si můžete přečíst na straně 5 našeho Měsíčníku.

Drobnohled:

To, že se Česká republika potýká s vysokou inflací a zvyšováním veřejného zadlužení k HDP je bohužel zřejmé, o čem se však moc nemluví, je to, že Česko už několik let zaostává i v ekonomickém růstu a tak ekonomická vyspělost regionů klesá, v lepším případě stagnuje. Z pozice nejvyspělejší země střední a východní Evropy Česko kleslo za Slovinsko. Více údajů k tématu a zamyšlení se nad tím, proč je Česká republika v pasti středního příjmu vám na straně 6 přináší kolega Petr Zahradník.

Téma:

V aktuálním hlavním tématu se můžete dozvědět více o možných budoucích formálních uspořádáních peněz a přizpůsobení některých jejich funkcí digitální éře. O digitálním euru, jež by mělo být doplňkem k hotovosti, či digitální identitě vám kolega Petr Zahradník přináší více informací na stranách 7 až 11.

Vážení čtenáři, přeji příjemné chvílky u čtení našeho Měsíčníku a pohodový návrat z dovolených.

Tomáš Kozelský

@Research_sporka

EKONOMICKÉ A STRATEGICKÉ ANALÝZY

David Navrátil
hlavní ekonom České spořitelny
+420 956 765 439, dnavratil@csas.cz

EU a sektorové analýzy:

Tomáš Kozelský
+420 956 718 013, tkozelsky@csas.cz

Tereza Hrtúsová
+420 956 718 012, thrtusova@csas.cz

Radek Novák
+420 956 718 015, radeknovak@csas.cz

Poradenství a strukturální analýzy:

Petr Zahradník
+420 956 765 213, pzahradnik@csas.cz

Česká spořitelna, a.s.
Budějovická 1518/13b
140 00 Praha 4
<http://www.csas.cz/research>

Sledujte nás na **Twitteru**:

@Research_sporka

Obsahovými partnery Měsíčníku EU aktualit jsou
Zastoupení Evropské komise v ČR a portál EurActiv.cz

EURACTIV.cz

Události v EU

Důvěra investorů v ekonomiku eurozóny se zlepšila. - Český „evropský účet“ je za první pololetí o 45 miliard korun v plusu. - Eurostat: V Česku roste nezaměstnanost mezi mladými lidmi. - EU - Latinská Amerika: Unie chce investovat do tamních projektů v oblasti udržitelnosti a digitalizace. - Český pivovarnický trh: 7. největší producent v EU.

EKONOMIKA A EURO

Důvěra investorů v ekonomiku eurozóny se zlepšila

Důvěra investorů v ekonomiku eurozóny se v srpnu nečekaně zlepšila. Předtím se tři měsíce po sobě snižovala. Vyplývá to ze zprávy výzkumné společnosti Sentix. Analytici čekali čtvrtý pokles indexu v řadě. Podle Sentixu ale nejsou patrné známky, že obrat ve vývoji bude trvalý.

Index důvěry investorů se v srpnu zvýšil o 3,6 bodu na minus 18,9 bodu. Analytici v anketě agentury Reuters odhadovali, že hodnota indexu klesne na minus 24,3 bodu z červencové minus 22,5 bodu.

Dotazovaní odborníci na finanční trh lépe hodnotili nejen celkový index, ale i budoucí vývoj. Hodnocení aktuální situace se ale v srpnu oproti předchozímu měsíci nezměnilo.

Společnost Sentix vysvětluje nárůst indexu slabším růstem spotřebitelských cen. Téma inflace podle dotázaných expertů na finanční trh ztrácí „část své výbušnosti“.

Expertí Sentixu ovšem poukazují na slabý ekonomický vývoj v Německu, kde se nálada investorů propadla nejnižší od října 2022. „*Největší ekonomika v eurozóně se rozvíjí v nemocného muže eurozóny a představuje významnou zátěž pro region,*“ uvedla společnost.

Analytici přikládají ekonomickému průzkumu společnosti Sentix důležitost, protože bývá zveřejňován na začátku sledovaného měsíce, a může tak poskytnout informace o dalších ukazatelích, jako jsou ekonomická očekávání měřená institutem ZEW nebo podnikatelská nálada, kterou zveřejňuje institut Ifo. Aktuální průzkum se konal od 3. do 5. srpna mezi 1 202 investory.

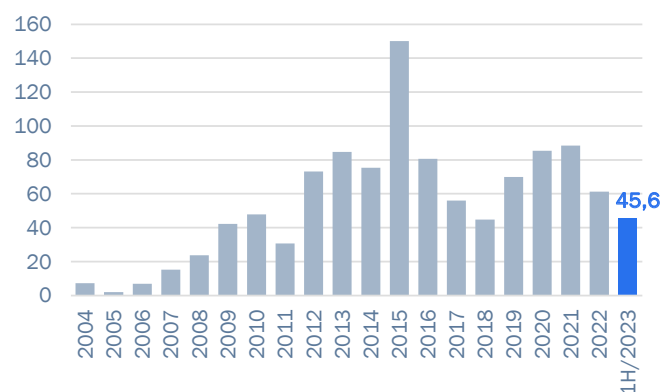
<https://euractiv.cz/section/ekonomika/news/duvera-investoru-v-ekonomiku-eurozony-se-necekane-zlepsila/>

<https://www.sentix.de/index.php/en/sentix-Economic-News/nosedive-stopped-but-no-all-clear.html>

Český „evropský účet“ je za první pololetí o 45 miliard korun v plusu

Česko získalo v prvním pololetí z rozpočtu Evropské unie o 45,6 miliardy korun více, než do něj odvedlo. Z celkové sumy takzvané čisté pozice tvoří 24,8 miliardy korun příjmy z Evropského plánu na podporu oživení NextGeneration EU (NGEU). **Za loňský rok byla čistá pozice Česka vůči EU včetně peněz z plánu obnovy 61,2 miliardy korun.**

Vývoj čisté pozice ČR vůči rozpočtu EU od roku 2004 do 1H/2023

Zdroj: MFČR; od roku 2021 včetně příjmů z Evropského plánu na podporu oživení NextGeneration EU (NGEU)

Česko tak nadále zůstává čistým příjemcem evropských peněz. Od svého vstupu do EU v roce 2004 odvedla ČR do evropského rozpočtu 843,7 miliardy korun a získala přibližně 1,88 bilionu korun. Celková čistá pozice za dobu členství v EU tak činí 1,03 bilionu korun, při započtení příjmů z NGEU dosáhla 1,09 bilionu korun.

Pokračující kladné saldo čisté pozice vůči EU je podle ministerstva financí dáno zejména příjmy ze strukturálních fondů a fondu soudržnosti ve výši 29,4 miliardy korun. Ze společné zemědělské politiky plynulo z rozpočtu EU do Česka 25,2 miliardy korun. Vedle příjmů z rozpočtu EU obdrželo Česko v prvním pololetí také dodatečné prostředky na rozvoj venkova a na podporu soudržnosti NGEU 24,8 miliardy korun.

<https://euractiv.cz/section/evropske-finance/news/cesky-evropsky-ucet-je-za-prvni-pololeti-o-45-miliard-v-plusu/>

<https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/tiskove-zpravy/2023/cista-pozice-vuci-eu-dosahla-v-pololeti-52263>

Eurostat: V Česku roste nezaměstnanost mezi mladými lidmi

Míra nezaměstnanosti v Evropské unii v červnu zůstala na květnové úrovni 5,9 procenta, oznámil to Evropský statistický úřad Eurostat. Nejnižší míru nezaměstnanosti vykazala Malta, a to 2,6 procenta. Za ní následovaly Česká republika a Polsko, obě s hodnotou 2,7 procenta.

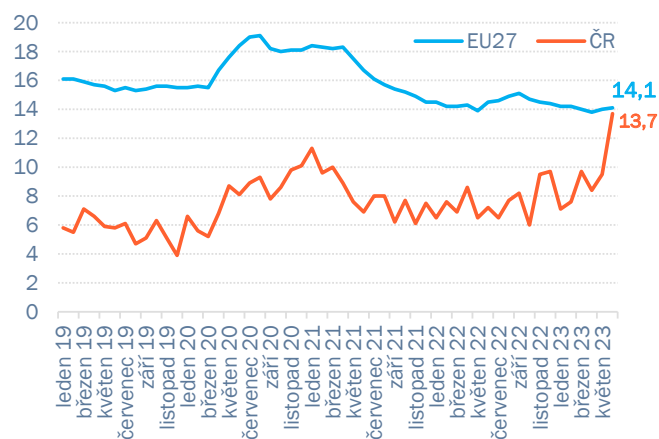
Události v EU

V eurozóně zůstala míra nezaměstnanosti v meziměsíčním srovnání rovněž beze změny, a to na 6,4 procenta. V meziročním srovnání ale v eurozóně i v EU nezaměstnanost klesla. Loni v červnu v eurozóně dosahovala 6,7 procenta a v EU činila 6,1 procenta.

V Česku míra nezaměstnanosti podle údajů Eurostatu v červnu vzrostla na 2,7 procenta z květnových 2,5 procenta.

Údaje Eurostatu nicméně ukázaly v Česku na výrazný vzestup nezaměstnanosti mezi mladými lidmi. Ve věkové kategorii do 25 let se ale zvýšila na 13,7 procenta z květnových 9,5 procenta. Meziročně se téměř zdvojnásobila ze 7,2 procenta, kde byla v červnu loňského roku.

Míra nezaměstnanosti mladých, osoby do 25 let, (%)

Zdroj: Eurostat; jedná se o měsíční data, poslední údaj za červen 2023

Nejvyšší míru nezaměstnanosti v rámci EU podle údajů Eurostatu vykázalo Španělsko, a to 11,7 procenta. Za ním následovalo Řecko s 11,1 procenta.

Eurostat ve svých výpočtech vychází z obecně používané standardní definice nezaměstnanosti Mezinárodní organizace práce (ILO). Ta počítá mezi nezaměstnané ty, kteří si v posledních čtyřech týdnech aktivně hledali práci a jsou schopni nastoupit v nejbližších dvou týdnech.

V případě České republiky Eurostat používá údaje Českého statistického úřadu (ČSÚ), které se liší od údajů Úřadu práce ČR. Podle těch míra nezaměstnanosti v České republice v červnu opět klesla a dostala se na 3,4 procenta, proti květnu se snížila o desetinu procentního bodu. ČSÚ vychází u míry nezaměstnanosti z výběrového šetření pracovních sil, Úřad práce z počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání.

Eurostat ve zprávě odhadl, že v EU bylo v červnu bez práce 12,802 milionu lidí, z toho 10,814 milionu v eurozóně. Proti květnu se počet nezaměstnaných v EU snížil o 2 000 a v eurozóně o 62 000.

<https://euractiv.cz/section/ekonomika/news/eurostat-v-cesku-roste-nezaměstnanost-mezi-mladými-lidmi/>

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home>

ZAHRANIČNÍ OBCHOD

EU - Latinská Amerika: Unie chce investovat do tamních projektů

Evropská unie je připravena investovat v Latinské Americe 45 miliard eur (přes bilion korun) do desítek projektů spojených s přechodem ke klimaticky odpovědnému a digitálnímu hospodářství. Před začátkem jednání lídrů zemí EU a latinskoamerických států to uvedla předsedkyně Evropské komise Ursula von der Leyen.

Von der Leyen doufá v brzký průlom v jednání o obchodní dohodě se státy společenství Mercosur, řekla. **Brazilský prezident Luiz Inácio Lula da Silva prohlásil, že by dohoda mohla být definitivně schválena do konce roku.**

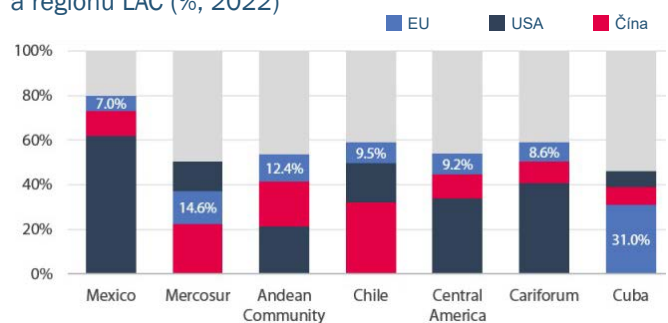
EU se snaží vyvážit vliv Číny, která v posledních dvou dekádách výrazně posílila své ekonomické vazby v Latinské Americe. Prezidenti a premiéři evropského bloku a Společenství latinskoamerických a karibských států (CELAC) spolu zasedli po osmi letech a jedním z témat diskusí byly právě evropské investice. Podle šéfky EK by unie chtěla do roku 2027 nasměrovat zmíněnou částku do regionu v rámci svého plánu strategických projektů nazvaného Global Gateway.

Na textu dohody, která má vytvořit největší zónu volného obchodu na světě, se strany po téměř 20 letech jednání dohody v roce 2019, nebyla však dosud ratifikována.

Definitivnímu schválení na straně EU brání odpor některých zemí v čele s Francií, která má obavy z dopadů levného dovozu na své zemědělství.

Brazílii na druhé straně vadí nové ekologické požadavky, které chce do paktu EU prosadit. Brazilský prezident a španělský premiér Pedro Sánchez prohlásili, že by mohla být umluva definitivně schválena letos.

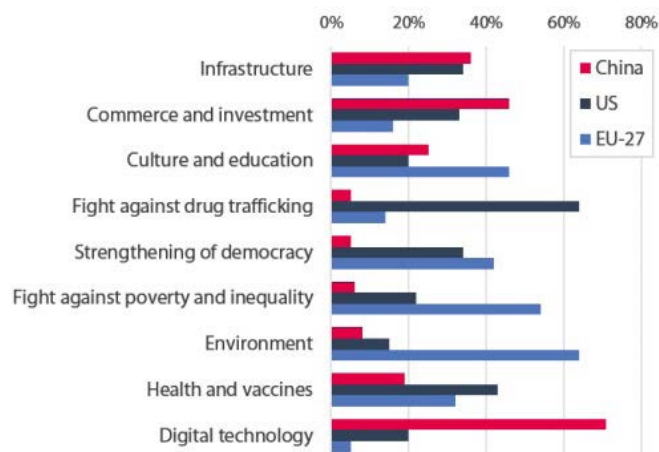
Podíl EU, USA a Číny v zahraničním obchodě se zbožím zemí a regionů LAC (% , 2022)

Zdroj: Evropský parlament; LAC - Latinská Amerika a Karibik

Události v EU

Partneři zemí Latinské Ameriky v jednotlivých odvětvích

Zdroj: Evropský parlament, Latinobarómetro

<https://euractiv.cz/section/evropska-unie-a-svet/news/eu-chce-investovat-v-latinske-americe-pres-bilion-koron/>

<https://www.europarl.europa.eu/eurolat/pt/eu-latin-america/celac-eu-summits>

PRŮMYSL

Český pivovarnický trh

Na 4. srpna připadá Světový den piva. Při této příležitosti vycházejí statistiky produkce a konzumace piva a jiných podobných nápojů. Tu svoji vydává i Eurostat a letos se zaměřil na největší producenty, exportéry a importéry piva.

První pětku unijních zemí produkujících nejvíc piva tvoří Německo, Španělsko, Polsko, Nizozemsko a Francie. Francie taky nejvíc piv importuje z mimounijních zemí.

Česko je ve zprávě evropského statistického úřadu zmíněno jako čtvrtý největší exportér v EU, a to se šesti miliony litry piva. To není však jediné, v čem tuzemská pivní ekonomika vyniká. Kromě notoricky známého faktu o největší konzumaci piva na osobu má Česko jeden z největších počtů pivovarů na obyvatele.

V současnosti podle Evropského svazu pivovarníků funguje v Česku 599 pivovarů, což je přibližně jeden pivovar na každých 17 500 obyvatel. Z členů Evropské unie na tom nikdo není „lépe“, více pivovarů na hlavu mají v našich zeměpisných šířkách jenom Švýcaři.

Zvláštností zdejší pivní scény je distribuce „pivovarské síly“. Z 599 českých pivovarů je jen 48 takových, kteří splňují definici velkého, neboli průmyslového, pivovaru. To znamená, že za jeden rok dokážou vyprodukovat víc než 10 tisíc hektolitřů piva. Sem patří jak všechny známé pivovary jako Staropramen nebo Pilsner, tak i ty menší jako Zubr, Černá Hora nebo Polička.

Zbytek, tedy 92 % českých pivovarů, mají výstav méně než 10 tisíc hektolitřů piva ročně, a tedy se řadí mezi minipivovary.

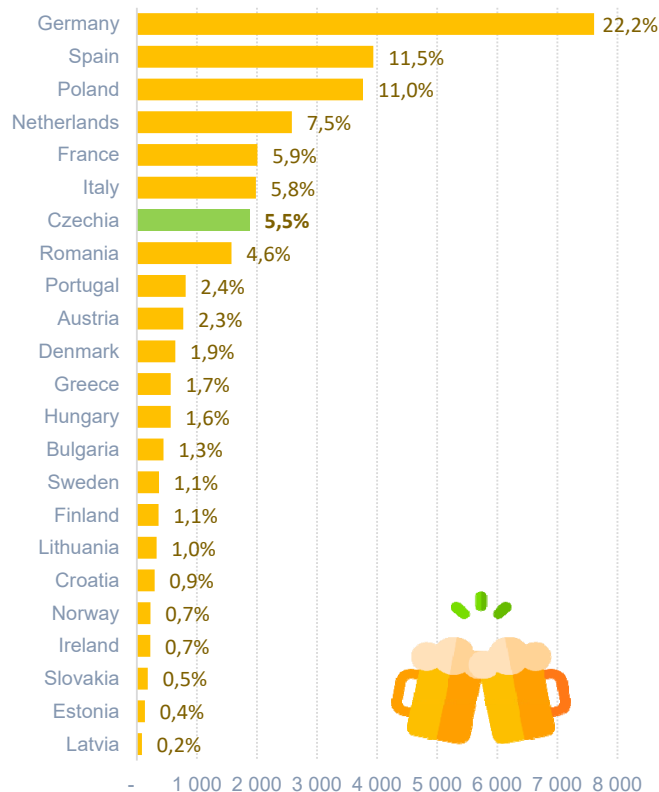
I když naprostá většina pivovarů v Česku spadá do kategorie minipivovarů, za více než 97 % tuzemského výstavu stojí největší pivovary.

Většina minipivovarů je totiž závislá buď na restauraci, ve které pivo vaří, nebo na zájmu lokálních štamgastů.

Za poslední roky i přesto počet minipivovarů narostl. Částečně tomu napomohl i rozmach financování podnikání z evropských prostředků.

Jen z posledního programového období 2014-2020 se podpořila stovka projektů v nějaké spojitosti s pivovary za víc než 300 milionů korun. Podpora pivovarů mohla být realizována z několika různých programů – např. z OP Podnikání, inovace a konkurenceschopnost – což se používá na inovace ve výrobě, energetické úspory, nebo z OP Zaměstnanost, tedy pro oblast sociálního podnikání nebo rozvoje zaměstnanců

Produkce piva v zemích EU, 2022 (mln. litrů, popisek označuje % podíl na celkové produkci piva v EU)

Zdroj: Eurostat

<https://euractiv.cz/section/ekonomika/news/infografika-jak-vypada-cesky-pivovarnicky-trh/>

<https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230803-1>

Index prosperity Česka

V nájmu bydlí přibližně čtvrtina Čechů. Více než polovina z nich se však chce přestěhovat do vlastního bydlení, a to i přesto, že jeho pořízení nás vyjde nejdráž z celé EU, na průměrný byt vynaložíme 14,9 ročních platů. Oproti tomu nájemní bydlení se nám vyplatí takřka nejvíce ze všech unijních států.

VÍCE NEŽ POLOVINA ČECHŮ ŽIJÍCÍCH V NÁJMU CHCE DO VLASTNÍHO

Kromě samotného pořízení vlastního bydlení je pro Čechy nákladný i samotný provoz domácnosti – přes pětinu z nás náklady na bydlení připraví o více než 40 % příjmů. Vyplývá to z průzkumu Indexu prosperity a finančního zdraví Čechů, který společně realizují Česká spořitelna, portál datové žurnalistiky Evropa v datech a Sociologický ústav AV ČR. Sběr dat zajistila v průběhu května 2023 agentura IPSOS. Průzkumu se zúčastnilo 2000 respondentů ve věku 18–65 let.

Pořízení vlastního bydlení je pro mnoho Čechů stále jedním z životních cílů. Podle posledního Sčítání lidu, domů a bytů bydlí v nájmu méně než 20 % českých domácností. Ve srovnání se zbytkem EU si na vlastnictví skutečně potrpíme a výrazně překonáváme unijní průměr.

Zájem o nájemní bydlení sice roste, ale ne zcela dobrovolně

Nájemní bydlení v Česku postupem času sice nabývá na popularitě, je to ale způsobené zejména nedostupností vlastního bydlení. Češi jsou nicméně stále zatíženi na vlastní bydlení. Potvrzují to i výsledky letošního Indexu prosperity a finančního zdraví, podle kterého bydlí ve vlastním bydlení téměř tři čtvrtiny Čechů. Nejčastěji se jedná o rodinné domy, které vlastní přímo jeho obyvatelé nebo někdo z jejich rodiny či blízkých. Takovým způsobem bydlí 40 % Čechů, zatímco u bytů (včetně těch družstevních) jde jen o zhruba 32 %.

Víc než polovina Čechů, kteří v současnosti ve vlastním nebydlí, to chce v budoucnu změnit. Podle dat serveru Numbeo se nám přitom nájemní bydlení ve srovnání s vlastnictvím vyplatí více než ve většině ostatních unijních států. V tomto ohledu nás překonává pouze Německo a Francie. „S ohledem na zvyšující se nedostupnost vlastnického bydlení lze očekávat postupný nárůst bydlení v nájmu, a to zejména ve větších městech. Ačkoliv je nájemní bydlení často lepší, a v některých případech ekonomicky výhodnější formou bydlení, pojí se s ním řada nejistot. Postrádáme mechanismy, které by nájemníkovi zaručily dlouhodobě stabilní a finančně udržitelné bydlení, vlastníkovi pak naopak chybí záruky, že je jeho nemovitost v dobrých rukou,“ upozorňuje Tereza Hrtúsová, analytička České spořitelny a spoluautorka analýzy s názvem *Přehled nemovitostního trhu v ČR*.

Pětina Čechů vynaloží na bydlení přes 40 % příjmů

Pro nadpoloviční většinu Čechů jsou náklady na bydlení velkou zátěží pro rodinný rozpočet, pro každého desátého dokonce velmi velkou zátěží. S problémy se nyní může potýkat více než pětina Čechů, kterým nájem, hypotéka, energie a další výdaje spolknou částku vyšší než 40 % měsíčních příjmů.

Největší zátěž náklady na bydlení uvádějí vlastníci s hypotékou a nájemci. „*Problematickou situací v oblasti bydlení trpí lidé napříč různými skupinami populace. Mladí lidé, zejména ve velkých městech, kteří kvůli nedostupnosti vlastního bydlení často odkládají založení rodiny, dále pak všichni lidé, a zejména senioři, žijící v nájmu, jehož cena v posledních letech výrazně narostla. Vyhráno ale nemají ani majitelé nemovitostí, kteří stále splácejí hypotéku, a na které kvůli refixaci dopadly vyšší úrokové sazby. Tyto skupiny jsou navíc ještě výrazněji ohroženy vysokým růstem cen energií a potravin,*“ doplňuje Monika Hrubá, manažerka finančního zdraví a zákaznické zkušenosti České spořitelny.

Na vlastní bydlení musíme šetřit takřka 15 let

Podle letošního srovnání Indexu prosperity a finančního zdraví jsou právě výdaje na domácnost v Česku páté nejvyšší napříč EU v porovnání s průměrnými výdaji. „*Ještě hůře jsme v pílíři Úroveň bydlení dopadli v oblasti finanční dostupnosti nového bydlení, kde Česko skončilo na posledním místě – na průměrný rodinný byt padne až 14,9 ročních platů,*“ upozorňuje Tomáš Odstrčil, analytik Evropy v datech. Pokud by si tedy Češi chtěli pořídit vlastní bydlení ze svých úspor, museli by na něj šetřit takřka 15 let.

Až 62 % Čechů, kteří se chtějí přestěhovat do vlastního, si to totiž nemůže finančně dovolit. To platí zejména pro třicátníky, kteří se s tímto problémem svěřili ve dvou ze tří případů.

indexprosperity.cz

To, že se Česká republika potýká s vysokou inflací a zvyšováním veřejného zadlužení k HDP je bohužel zřejmé, o čem se však moc nemluví, je to, že Česko už několik let zaostává i v ekonomickém růstu a tak ekonomická vyspělost regionů klesá, v lepším případě stagnuje. Z pozice nejvyspělejší země střední a východní Evropy Česko kleslo za Slovinsko.

ČESKÁ REPUBLIKA A JEJÍ REGIONY ZABŘEDLY V PASTI STŘEDNÍHO PŘÍJMU

Nynější ozvěny tuzemské ekonomické diskuse, dominantně cílené na příčiny výrazně vyšší inflace než má zbytek Evropy a hrozivý průběh veřejného zadlužování, značně přehlušily další z varovných zpráv, které přineslo letošní léto. Česká republika podle ní pozbyla přibližně po 10 letech pozici ekonomicky nejvyspělejší země střední a východní Evropy, když se situace vrátila do předchozích kolejí a na trůn se vrátilo Slovinsko. Navíc nám doslova na paty šlapou Litva a Estonsko, přičemž země, které jsme dosud doháněly a předháněly (Francie, Itálie) se nám, navzdory jejich ne zcela lichotivému ekonomickému stavu, opětovně vzdalují.

Toto zaostávání vůči průměru EU trvá již čtvrtý rok po sobě, což je zdaleka nejvíce od listopadu 1989. Dostali jsme se tak po hříchu do situace, na kterou jsme byli v čase předchozího dynamického růstu mnohokrát důrazně upozorňováni: do pasti ekonomiky středního příjmu. Ekonomický model ze sebe vyčerpá poslední zbytky svých sil a na hraně svých možností dojíždí z podstaty, ale již konstrukčně nemá na to, aby si svoji výkonnost dlouhodobě udržel, případně ji dále zvyšoval.

Bohužel, slabý ekonomický výkon v posledním období se právě promítá jak do vývoje veřejných financí (kdyby byla ekonomická výkonnost příznivější, nebylo by relativní zhoršování fiskální disciplíny tak flagrantní), tak mnohá tržní selhání, která jej doprovázejí, se podepisují do výrazně vyšší inflace, než pozorujeme v okolí. Navíc, velmi vysoký reálný mzdový růst (s výjimkou roku 2022) a pokles produktivity vedl ke zpohodlnění a ztrátě pracovní motivace, která se též do výsledné podoby tuzemské ekonomické kondice promítá (další z učebnicových rysů pasti středního příjmu).

V kontextu výše řečeného se tak zdá, že největším průšvihem naší nelichotivé vývojové etapy věcí ekonomických není ani

inflace, ani veřejné zadlužení, ale podprůměrný ekonomický výkon, který je nutné co nejrychleji obnovit a tím se pokusit vyléčit i ostatní neduhy, včetně vymanění se z pasti středního příjmu, v níž nyní trčíme až po uši. Slabý ekonomický výkon v uplynulých čtyřech letech se velmi silně odráží i ve schopnosti regionů přibližovat se průměru EU, což bylo až do konce uplynulé dekády za jakousi samozřejmost.

Tabulka níže ukazuje, že značná většina regionů v České republice (bez výjimky ty české; moravské ve stejném čase alespoň stagnují) z pohledu ekonomické vyspělosti ustrnula někde na úrovni let 2015 – 2018, od vypuknutí kovidové pandemie se pak tato úroveň u drtivé většiny z nich zhoršila. Například region NUTS2 Severozápad se nachází někde na úrovni před rokem 2010 a od té doby neušel kupředu ani o krok.

Právě v současné době dochází v kancelářích DG REGIO Evropské komise i v některých dalších kompetentních orgánech EU k sumarizaci prvních, zatím spíše mlhavých rysů podoby budoucí kohezní politiky EU po roce 2027. Což je tedy zatím dosti vzdálená doba na to, aby se český ekonomický výkon vzpamatoval. Nedojde-li k tomu, čeká nás v souvislosti s budoucí kohezní politikou dosti hořko-sladký příběh. Někteří až příliš horliví pragmatici se báli, že Česká republika relativně brzy přijde o pozici čistého příjemce, protože se stane příliš bohatou a z měšce kohezní politiky na ní zbyde podstatně méně, než na kolik byla po téměř 20 let zvyklá. Zastánce tohoto názoru lze s klidem ujistit, že bude-li náš ekonomický výkon i nadále tak zoufalý, jako v posledních čtyřech letech, pozice čistého příjemce, reflektující to, že zůstáváme i nadále méně rozvinutou ekonomikou, se hned tak nezavíme.

Petr Zahradník

HDP na obyvatele; % EU

	2011	2015	2018	2019	2020	2021	2022
CZ	84	89	92	93	93	92	91
Praha	186	197	206	206	205	203	n.a.
Střední Čechy (Středočeský kraj)	76	79	82	86	82	79	n.a.
Jihozápad (Plzeňský a Jihočeský kraj)	73	76	78	78	79	77	n.a.
Severozápad (Ústecký a Karlovarský kraj)	63	64	63	64	63	61	n.a.
Severovýchod (Liberecký, Královéhradecký a Pardubický kraj)	68	71	75	76	78	75	n.a.
Jihovýchod (Jihomoravský kraj a Vysočina)	76	80	83	84	87	85	n.a.
Střední Morava (Zlínský a Olomoucký kraj)	67	71	74	75	76	75	n.a.
Moravskoslezsko (Moravskoslezský kraj)	70	72	75	73	72	73	n.a.

Zdroj: Eurostat; PPS, EU=100

Téma

Evropská komise předložila v červnu balíček k jednotné měně, obsahující dva návrhy: jeden zajišťuje, aby podniky a občané měli i nadále k dispozici eurobankovky a euromince a mohli s nimi platit v celé euro-zóně; druhý vytváří rámec pro případnou novou, digitální formu eura, kterou by ECB mohla v budoucnosti dát do oběhu jako doplněk k hotovosti.

CESTY K DALŠÍ FÁZI DIGITALIZACE PENĚZ A PLATEBNÍHO STYKU V EU

Na sklonku předchozího pololetí zveřejnila Evropská komise sadu zajímavých dokumentů a legislativních návrhů, případně došlo k politickým dohodám na úrovni klíčových institucí EU ohledně možných budoucích formálních uspořádání peněz a přizpůsobení některých jejich funkcí digitální éře. Stojí za to si tyto klíčové oblasti, které jistě budou mít v nadcházejícím

období své pokračování a specifickou konkretizaci, blíže si představit.

Za velmi podstatné považujeme též rozšíření kritérií v rámci taxonomie EU, předložené Evropskou komisí taktéž v závěru letošního prvního pololetí; zmínku o něm pak přinášíme v závěru tohoto příspěvku.

BALÍČEK K JEDNOTNÉ MĚNĚ

Rámec pro digitální euro a návrhy na podporu používání hotovosti

Evropská komise předložila v červnu balíček k jednotné měně, obsahující dva návrhy: jeden zajišťuje, aby podniky a občané měli i nadále k dispozici eurobankovky a euromince a mohli s nimi platit v celé euro-zóně; druhý vytváří rámec pro případnou novou, digitální formu eura, kterou by ECB mohla v budoucnosti dát do oběhu jako doplněk k hotovosti. Oba návrhy se vzájemně podporují a prolínají; jejich účelem je zajistit, aby lidé, kteří chtějí platit měnou, emitovanou ECB, měli k dispozici obě platební možnosti: hotovostní i digitální.

Legislativní návrh k eurohotovosti jako zákonného platidla si klade za cíl zachovat úlohu hotovosti zajištěním, aby byla široce přijímána jako platební prostředek a pro občany a podniky v celé euro-zóně snadno přístupná. Cílem návrhu je stanovit v právních předpisech význam kategorie zákonné platidlo, a zdůraznit přitom dvě „P“: přijetí a přístup. Přestože je hotovost v euro-zóně stále hojně přijímána, v některých členských státech a odvětvích se vyskytují problémy (potíže si hotovost zajistit, například v důsledku zrušení bankomatů a bankovních poboček). Návrh má zaručit trvalé a rozsáhlé přijímání hotovosti v celé euro-zóně, a současně též dostatečný přístup lidí k bankovkám a mincím (aby s nimi mohli podle potřeby platit). Členské státy budou muset zajistit, aby byly hotovostní platby široce přijímány a existoval dostatek reálných možností výběru hotových peněz. Situaci budou muset sledovat a podávat o ní zprávy. Při zjištění jakýchkoli problémů budou muset přijmout opatření k jejich nápravě. Evropská komise by mohla v případě potřeby zasáhnout a opatření upřesnit. Podle návrhu si každý v euro-zóně bude moci zvolit platební metodu, která mu vyhovuje nejlépe, a mít přístup k základním hotovostním službám; to podpoří finanční začlenění zranitelných skupin, obvykle více spoléhajících na hotovostní platby (například starší lidé).

Legislativní návrh k vytvoření právního rámce pro případné zavedení digitálního eura jako doplňku k eurobankovkám a euromincím stanoví, že lidé a podniky by vedle současných

soukromých možností měli mít na výběr platit digitálně široce přijímanou, levnou, bezpečnou a odolnou formou veřejných peněz v euro-zóně. Návrh, po přijetí Evropským parlamentem a Radou EU, sice vytvoří právní rámec pro digitální euro, ale v konečném důsledku bude na ECB, aby rozhodla, zda a kdy digitální euro zavede. Pro účely přizpůsobení rostoucí digitalizaci ekonomiky jsou zkoumány možnosti zavedení digitálního eura jako doplňku k hotovosti; to by spotřebitelům poskytlo vedle možností, které již existují, alternativní platební řešení pro celou euro-zónu, a tím více možností výběru. Euru by to napomohlo zajistit silnější postavení ve světě. Digitální euro by bylo k dispozici společně se stávajícími vnitrostátními a mezinárodními soukromými platebními prostředky (karty nebo aplikace); fungovalo by jako digitální peněženka (lidé a podniky by mohli digitálním eurem platit kdykoli a kdekoli v euro-zóně). Zásadní je, že by bylo k dispozici pro platby on-line i off-line (platby by mohly být prováděny ze zařízení do zařízení bez internetového připojení, ze vzdálené oblasti či méně dostupné lokality). On-line transakce by poskytovaly stejnou úroveň ochrany údajů jako stávající digitální platební prostředky; off-line platby by uživatelům zajistily vysoký stupeň ochrany soukromí a údajů (uživatelé by při provádění digitálních plateb uváděli méně osobních údajů, než musí poskytovat nyní při placení kartou). Bylo by to srovnatelné s placením v hotovosti či výběrem hotovosti z bankomatu. Při používání a placení digitálním eurem off-line by byla zaručena soukromí a diskrétnost lidí. Digitální euro by občanům a podnikům distribuovaly banky a jiní poskytovatelé platebních služeb v celé euro-zóně, resp. EU. Základní služby v digitálním euru by byly jednotlivcům poskytovány bezplatně. K posílení finančního začlenění by si jednotlivci, nemající bankovní účet, mohli otevřít účet u pošty nebo jiného veřejného subjektu (místní orgán veřejné správy). Digitální euro by mělo být zavedeno ve formě, aby jej mohly snadno používat i osoby se zdravotním postižením. Obchodníci v celé euro-zóně by byli povinni digitální euro přijímat, s výjimkou drobných obchodníků, kteří by se rozhodli digitální platby nepřijímat (neboť náklady na zřízení nové infrastruktury pro přijímání plateb v digitálním euru by byly pro ně nepřiměřené).

Digitální euro by též mohlo být základem pro další inovace (bankám by umožnilo poskytovat klientům inovativní řešení). Široká dostupnost a využívání digitálního platidla centrální banky (ECB) by byla rovněž důležitá pro měnovou suverenitu EU (zvláště pokud ostatní centrální banky ve světě začnou vyvíjet vlastní digitální měny). Důležité je to též v kontextu rozvíjejícího se trhu s kryptoměny.

Návrh stanoví právní rámec a základní prvky digitálního eura, což ECB umožní (po jeho přijetí Evropským parlamentem a Radou EU) ve vhodném čase zavést digitální euro, jež bude široce použitelné a dostupné.

Konečné rozhodnutí stojí na ECB, zda a kdy dá digitální euro do oběhu, což bude vyžadovat z její strany důkladnou technickou přípravu.

MODERNIZACE PLATEBNÍCH SLUŽEB A OTEVŘENÉ SDÍLENÍ DAT

Evropská komise v červnu též předložila návrh, který má přiblížit platby a širší finanční sektor digitálnímu věku. Nová pravidla mají zvýšit ochranu spotřebitelů a umožnit sdílet data bezpečným způsobem, a též konkurenceschopnost v oblasti elektronických plateb (zlepšení nabídky levnějších finančních produktů a služeb). Klíčovými slovy návrh jsou: zájem spotřebitele, hospodářská soutěž, bezpečnost a důvěra.

V reakci na aktuální vývoj trhu platebních služeb (mohutný nárůst objemu moderních platebních služeb a platform; vstup nových poskytovatelů služeb v segmentu otevřeného bankovníctví; ale též výskyt sofistikovaných typů podvodů) by tento balíček návrhů měl zajistit, aby finanční sektor v EU dále plnil svůj účel a byl schopen se přizpůsobit probíhající digitální transformaci, a též rizikům a příležitostem, které představuje. Obsahuje dva soubory opatření:

1. revizi Směrnice o platebních službách - mění se a modernizuje dosavadní Směrnice o platebních službách 2 (PSD2) do podoby PSD3, a zavádí se Nařízení o platebních službách; smyslem navrhovaných opatření je:

- bojovat proti platebním podvodům a zmírňovat jejich dopad (poskytovatelům platebních služeb se umožní sdílet informace související s podvodem mezi sebou, zvýší se informovanost spotřebitelů, vylepší se pravidla autentizace klienta, rozšíří se práva spotřebitelů, kteří se stanou obětí podvodu, na vrácení peněz a povinně se bude vyžadovat používání systému pro kontrolu souladu čísel IBAN příjemců s jejich názvy účtů u všech úhrad);

- posílit práva spotřebitelů (v případech, kdy jsou jejich finanční prostředky dočasně zablokovány, zvýšit transparentnost jejich výpisů z účtů a poskytovat transparentnější informace o poplatcích za používání bankomatů);

- další vyrovnání podmínek mezi bankami a nebankovními subjekty (umožněním přístupu nebankovních poskytovatelů platebních služeb ke všem platebním systémům EU s příslušnými zárukami a zajištěním práva těchto poskytovatelů na vlastnictví bankovního účtu);

- zlepšit fungování otevřeného bankovníctví (odstraněním zbývajících překážek při poskytování otevřených bankovních služeb a zlepšením kontroly ze strany zákazníků nad jejich platebními údaji; umožní vstup nových inovativních služeb na trh);

- zlepšit dostupnost hotovosti v obchodech a prostřednictvím bankomatů (maloobchodníkům se umožní nabízet zákazníkům

hotovostní služby bez toho, aniž by od nich vyžadovali nákup; objasní se pravidla pro nezávislé provozovatele bankomatů);

- zlepšit harmonizaci a prosazování práva (přijetí většiny pravidel pro platby v přímo použitelném nařízení a rozšíření ustanovení o provádění a sankcích).

Návrh má zajistit, že spotřebitelé budou moci dále bezpečně provádět elektronické platby a transakce v EU (doma nebo do zahraničí; v euru či dalších měnách), a zajistit práva zákazníků a umožnit větší výběr poskytovatelů platebních služeb na trhu.

2. legislativní návrh rámce pro přístup k finančním údajům

(stanoví práva a povinnosti při sdílení údajů o zákaznících ve finančním sektoru nad rámec platebních účtů); konkrétně vymezuje:

- možnost (nikoliv povinnost) zákazníků sdílet své údaje s uživateli dat (například finančními institucemi nebo fintech společnostmi; v zabezpečeném strojově čitelném formátu; možnost využívat nové, levnější a lepší finanční a informační služby a produkty založené na datech, například nástroje pro porovnávání finančních produktů, personalizované on-line poradenství);

- povinnost držitelů dat zákazníků (například finančních institucí) zpřístupnit tyto údaje uživatelům dat (například jiným finančním institucím nebo fintech společnostem) zavedením požadované technické infrastruktury a se souhlasem zákazníka;

- plnou kontrolu zákazníků nad přístupem k jejich údajům a účelem (zvýšení důvěry ve sdílení dat, usnadňující požadavek na zvláštní povolení a lepší ochranu osobních údajů zákazníků v souladu s obecným nařízením o ochraně osobních údajů (GDPR);

- standardizaci údajů o zákaznících a požadovaných technických rozhraních v rámci systémů sdílení finančních údajů, jejichž členy se musí stát jak držitelé dat, tak uživatelé dat;

- jasnou odpovědnost za porušení ochrany údajů a mechanismy řešení sporů v rámci systémů sdílení finančních údajů, aby odpovědnostní riziko neodrazovalo držitele dat od jejich zpřístupňování;

- další pobídky pro držitele dat pro zavedení vysoce kvalitních rozhraní pro uživatele dat prostřednictvím přiměřené kompenzace ze strany uživatelů dat v souladu s obecnými zásadami sdílení dat mezi podniky (B2B), podle návrhu Aktu o datech (menší podniky budou muset platit náhradu pouze za náklady).

PENĚŽENKA DIGITÁLNÍ IDENTITY EU

Letošní červen přinesl dosažení provizorní politické dohody Evropského parlamentu a Rady EU o klíčových prvcích návrhu právního rámce pro evropskou digitální identitu; jeho hlavní novinkou je osobní digitální peněženka v podobě bezpečné a pohodlné mobilní aplikace, díky níž mají mít všichni občané, obyvatelé a podniky EU věrohodný přístup k veřejným a soukromým on-line službám v celé EU.

Peněženka digitální identity EU zásadně změní digitální identifikaci. Občanům a obyvatelům EU poskytne kontrolu nad jejich osobními údaji s prostřednictvím mobilních aplikací; budou tak moci používat on-line služby a poskytovat identifikační údaje; a současně mít osobní údaje pod plnou kontrolou.

Evropská komise nyní podporuje čtyři rozsáhlé pilotní projekty k testování peněženky digitální identity EU v řadě situací běžného použití (mobilní řidičský průkaz; elektronické zdravotnictví; elektronické platby; osvědčení o vzdělání a odborné kvalifikaci) z programu Digital Europe celkovou částkou 46 mil. EUR. Pilotní projekty byly zahájeny v dubnu 2023; mají přispět ke zlepšení technických specifikací peněženky.

K zajištění toho, aby členské státy byly připraveny zpřístupnit peněženku digitální identity EU ve lhůtě stanovené v nařízení, spolupracuje Evropská komise s členskými státy na sadě nástrojů technických aspektů pro vytvoření prototypu evropské peněženky digitální identity. První verze této sady byla zveřejněna na GitHub v únoru 2023; bude dále aktualizována. Požadavky a specifikace sady nástrojů budou povinné po dokončení legislativního procesu k Evropskému rámci digitální identity.

K dokončení právního textu v souladu s provizorní politickou dohodou je nutná další technická práce. Poté bude Evropský rámec digitální identity formálně schválen Evropským parlamentem a Radou EU. Po jeho přijetí vstoupí v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v Úředním věstníku EU.

Ambice EU v oblasti digitální transformace do roku 2030 stanoví politický program Digitální dekáda 2030. Peněženka digitální identity EU podporuje dosažení cílů této Dekády. Cílem je, aby do roku 2030 byly všechny klíčové veřejné služby v EU dostupné on-line, všichni občané EU měli přístup ke své on-line zdravotnické dokumentaci a každý v EU přístup k bezpečné elektronické identifikaci zvyšující ochranu soukromí.

Peněženka digitální identity EU vychází ze stávajícího přeshraničního právního rámce pro důvěryhodnou digitální identitu, iniciativy pro elektronickou identifikaci občanů EU a služby vytvářející důvěru (nařízení eIDAS); ten byl přijat v roce 2014 a poskytuje základ pro přeshraniční elektronickou identifikaci, autentizaci a certifikaci internetových stránek v rámci EU.

Peněženka digitální identity EU je osobní digitální peněženka, umožňující lidem se digitálně identifikovat, ukládat a spravovat údaje o totožnosti a úřední dokumenty v elektronické podobě (například řidičský průkaz, recept na léky, doklad o získaných kvalifikacích).

Již nyní jsou využívány digitální peněženky v chytrých telefonech (při cestování jsou v nich ukládány palubní vstupenky; využívány jako virtuální platební apod.).

Často nabízené on-line platformami umožňují svým uživatelům přihlášení k on-line službám on-line (nakupování, četba zpráv apod.); tato přihlášení však často nedávají uživatelům plnou kontrolu nad tím, jaké údaje při své identifikaci s on-line službami sdílí.

Podle nových pravidel budou peněženky digitální identity EU, vydávané členskými státy, k dispozici všem; její pomocí budou občané EU moci prokázat svou totožnost, budou-li se chtít přihlásit ke službám on-line, sdílet digitální dokumenty či prokázat konkrétní osobní informaci (například věk), aniž by museli odhalovat svou totožnost či jiné osobní údaje; budou mít nad sdílenými údaji vždy plnou kontrolu.

Podle nových pravidel bude každý mít právo vlastnit peněženku digitální identity EU, akceptovanou ve všech členských státech (současně však nebude stanovena žádná povinnost).

Uživatelé budou moci sami kontrolovat, jaké osobní údaje chtějí s on-line službami sdílet. Veřejné služby a některé soukromé služby budou muset peněženku digitální identity EU uznávat. Díky bezpečnostním prvkům bude atraktivní pro všechny soukromé poskytovatele služeb (budou ji moci uznávat u služeb, které vyžadují silné ověření).

Občané EU by měli mít možnost používat svou peněženku digitální identity EU pro přístup k digitálním službám na celém internetu, včetně soukromých služeb (zvyšuje účinnost a rozšiřuje výhody bezpečné a pohodlné digitální identity na soukromý sektor).

Některé soukromé služby budou muset peněženku digitální identity EU akceptovat povinně (zvláště v případě potřeby silného ověřování totožnosti jejich zákazníků; oblast dopravy, energetiky, bankovních a finančních služeb, sociálního zabezpečení, zdravotnictví, pitné vody, poštovních služeb, digitální infrastruktury, vzdělávání či telekomunikací; totéž platí pro velmi velké on-line platformy, poskytované například společnostmi Meta, Amazon, Apple nebo Alphabet/Google).

Členské státy by měly vydat peněženky digitální identity EU 24 měsíců po přijetí prováděcího aktu, kterým se pro peněženku stanoví technické specifikace. Prováděcí akt by měl být k dispozici šest měsíců po přijetí tohoto nového nařízení.

Více informací k digitální identitě EU je k dispozici [zde](#).

Téma

Využití evropské digitální identity: žádost o bankovní úvěr

Žádost o bankovní úvěr je proces, který obvykle zahrnuje řadu kroků – domluvení termínu schůzky, osobní setkání s pracovníkem banky, shromažďování a podepisování všech listinných dokumentů, případně zopakování celé operace v případě chybějících dokumentů.

Díky evropské digitální identitě uživateli stačí si pouze vybrat potřebné dokumenty, které jsou uloženy v jeho digitální peněženke. Poté se vytvoří ověřitelné digitální dokumenty, které jsou zabezpečeným způsobem zaslány bance, která je ověří a žádost o úvěr vyřídí.

Zdroj: Evropská komise

AKT O DATECH

Pravidla pro spravedlivou a inovativní ekonomiku založenou na datech

V červnu též došlo k dosažení politické dohody mezi Evropským parlamentem a Radou EU k Aktu o datech, jenž byl předložen Evropskou komisí v únoru 2022; jeho cílem je podpořit ekonomiku EU, založenou na datech, uvolněním potenciálu průmyslových dat, optimalizací jejich dostupnosti a použití, a podporou konkurenceschopného a spolehlivého cloudového trhu v EU.

Akt o datech konkrétně zahrnuje:

- Opatření, která uživatelům připojených zařízení umožňují přístup k datům generovaným těmito zařízeními a službami souvisejícími s těmito zařízeními (budou moci tato data sdílet se třetími stranami, což podpoří poprodejní služby a inovace; výrobci jsou motivováni k investicím do tvorby vysoce kvalitních dat při ochraně jejich obchodního tajemství).
- Opatření poskytující ochranu před nepřiměřenými smluvními podmínkami, které jsou jednostranně ukládány (záměrem je ochránit podniky z EU před nespravedlivými dohodami, podpořit spravedlivá jednání a dát malým a středním podnikům větší jistotu při jejich působení na digitálním trhu).
- Mechanismy, jež subjektům veřejného sektoru umožní přístup k údajům, jimiž disponuje soukromý sektor (umožní jim jejich využívání v nouzových situacích (povodně; požáry v přírodě) či k výkonu zákonného příkazu, pokud požadované údaje nejsou snadno dostupné jinými prostředky).
- Nová pravidla, poskytující zákazníkům svobodu měnit poskytovatele cloudových služeb pro zpracování dat (účelem je podpořit hospodářskou soutěž a zvýšit výběr na trhu;

a zároveň zabránit tomu, aby byl zákazník odkázaný na určitého prodejce; návrh obsahuje záruky proti nezákonnému předávání údajů, což přispěje ke spolehlivějšímu a bezpečnějšímu prostředí pro zpracování dat).

- Opatření na podporu vypracování norem interoperability pro sdílení a zpracování údajů v souladu se strategií EU pro normalizaci.

Politická dohoda musí být nyní formálně schválena oběma společnými normotvárci. Po přijetí Akt o datech vstoupí v platnost 20. dnem po vyhlášení v Úředním věstníku EU; bude použitelný 20 měsíců po svém vstupu v platnost.

Pracovní dokument útvarů Evropské komise o společných evropských datových prostorech, zveřejněný společně s Aktem o datech, poskytuje přehled společných datových prostorů v EU. Evropská komise podporuje rozvoj datových prostorů prostřednictvím svých programů financování (programy Digital Europe, Horizon Europe, Nástroj pro propojení Evropy (CEF)). Další zpráva o rozvoji společných evropských datových prostorů zveřejní Evropská komise v roce 2023.

Expertní skupina pro sdílení dat mezi podniky a pro smlouvy o cloudových službách. Souběžně s přijetím návrhu Aktu o datech zveřejnila Evropská komise na stránkách Rejstříku expertních skupin výzvu k podávání přihlášek k členství v expertní skupině pro sdílení dat mezi podniky a pro smlouvy o cloudových službách. Bude složena z odborníků, jednajících jako soukromé osoby, a Evropské komisi nápomocna při vypracování vzorových smluvních podmínek pro sdílení dat mezi podniky a standardních smluvních ustanovení pro smlouvy o cloud computingu.

UDRŽITELNÉ FINANCE

Evropská komise předložila v červnu nový balíček opatření, rozvíjející a posilující základy rámce udržitelného financování EU. Jeho cílem je zajistit, aby rámec EU v oblasti udržitelného financování podniky a finanční sektor i dále podporoval a stimuloval přísun soukromého financování do projektů a technologií, zaměřených na zelenou transformaci.

Evropská komise v balíčku doplňuje taxonomii EU pro udržitelné investice o další činnosti a navrhuje nová pravidla pro ratingové agentury pro životní prostředí, sociální záležitosti a správu. To má zvýšit transparentnost trhu s udržitelnými investicemi. Balíček má zajistit, aby rámec udržitelného financování fungoval ve prospěch podniků, které chtějí investovat do vlastního přechodu k udržitelnosti, a usnadnit používání tohoto rámce při plnění cílů Zelené dohody pro EU.

Návrh obsahu:

- **Akty v přenesené pravomoci týkající se taxonomie EU.** Taxonomie EU je základem rámce EU pro udržitelné financování a zásadním nástrojem k zajištění transparentnosti trhu; pomáhá směřovat investice do ekonomických činností, jichž je pro ekologickou transformaci nejvíce zapotřebí.

Evropská komise schválila nový soubor kritérií taxonomie EU pro ekonomické činnosti, jež významně přispívají k jednomu nebo několika environmentálním cílům, nesouvisejícím s klimatem:

- udržitelné využívání a ochrana vodních a mořských zdrojů;
- přechod na oběhové hospodářství;
- prevence a omezování znečištění,
- ochrana a obnova biologické rozmanitosti a ekosystémů.

Dále Evropská komise schválila cílené změny Aktu v přenesené pravomoci o taxonomii EU pro oblast klimatu (jimi se do působnosti Aktu zařazují nové ekonomické činnosti, přispívající ke zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně, zejména z odvětví výroby a dopravy).

Zvýšením počtu ekonomických činností, zahrnujících všech šest environmentálních cílů, a začlenění dalších ekonomických odvětví a podniků, se zefektivní použitelnost taxonomie EU a zvýší její potenciál při stimulaci udržitelných investic v EU.

Uvedená kritéria jsou do značné míry obsažena v doporučeních platformy pro udržitelné financování (zveřejněných v březnu a listopadu 2022). Evropská komise též přijala změny Aktu v přenesené pravomoci o zveřejňování informací o taxonomii EU s cílem vyjasnit povinnosti zveřejňování informací u uvedených dodatečných činností.

- **Návrh Nařízení o poskytovatelích ratingu pro oblast životního prostředí, sociálních záležitostí a správy (ESG).** Ratingy v oblasti životního prostředí, sociálních záležitostí a správy (ratingy ESG; Environmental, Social and

Governance) mají pro trh EU s udržitelným financováním velký význam; zajišťují investorům i finančním institucím důležité informace (například ohledně investičních strategií a řízení rizik souvisejících s faktory ESG). Na trhu s ratingy ESG panuje v současné době nedostatečná transparentnost. Evropská komise předkládá návrh nařízení, s cílem tuto transparentnost zvýšit, a zlepšit spolehlivost ratingů. Nové organizační zásady a jasná pravidla pro předcházení střetům zájmů posílí integritu operací, prováděných poskytovateli ratingů ESG. Nová pravidla investorům umožní přijímat informovanější rozhodnutí ohledně udržitelných investic; podle nich budou poskytovatelé ratingů ESG, nabízející služby investorům a společnostem v EU, muset získat povolení od Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy (ESMA) a budou podléhat jeho dohledu; to má přispět ke kvalitě a spolehlivosti jejich služeb i vydaných posouzení, a ochraně investorů a integritě trhu.

- **Usnadnění použitelnosti pravidel.** Evropská komise též předložila přehled nedávno navržených opatření a nástrojů, mající přispět k řešení hlavních problémů při provádění a otázek vznesených zúčastněnými stranami. Z něj vyplývá, že podniky ze všech klíčových ekonomických odvětví taxonomii EU v rámci úsilí o transformaci stále více využívají. Údaje dokládají povzbudivý trend u velkých nefinančních společností; mnohé z nich vykazují rostoucí hodnoty v oblasti dosažení souladu s taxonomií, zvláště u kapitálových výdajů. Evropská komise vypracovala řadu cílených opatření a iniciativ k usnadnění použitelnosti pravidel a pomoci při jejich zavádění; též zveřejňuje uživatelskou příručku k taxonomii EU pro neoborné uživatele.

- **Financování transformace.** Balíček též dokládá, jak lze právní rámec EU účinně využívat k usnadnění financování transformace. Cílem doporučení k financování transformace je poskytnout podnikům i finančnímu sektoru pokyny i praktické příklady; mají ukázat, jak mohou podniky různé nástroje rámce EU udržitelného financování využívat (na dobrovolné bázi) k nasměrování potřebných investic do transformace a zajistit řízení rizik, plynoucích ze změny klimatu a zhoršování stavu životního prostředí.

Akty v přenesené pravomoci k taxonomii EU jsou v zásadě schváleny; jakmile budou k dispozici překlady do všech úředních jazyků EU, budou přijaty a předány Evropskému parlamentu a Radě EU k jejich přezkumu (čtyřměsíční lhůta, kterou lze jednou prodloužit o další dva měsíce). V platnost by měly vstoupit v lednu 2024.

V případě návrh Nařízení o poskytovatelích ratingů ESG, Evropská komise zahájila jednání s Evropským parlamentem a Radou EU.

Petr Zahradník

EU dotace a financování

První projekty z programového období 2021 - 2027 jsou schváleny, mnohé i zrealizovány a částí byla již proplacena dotace. Kolegové z Erste Grantika Advisory, a.s. se tak stále více setkávají s tím, že mnoho žadatelů si neuvědomuje, že ani proplacená dotace pro ně neznamená jistotu, že jsou peníze „v kapse“. Projekty totiž vstupují do období tak zvané udržitelnosti.

ANI PROPLACENÁ DOTACE NEMUSÍ ZNAMENAT JISTOTU, ANEB NEZAPOMÍNEJTE NA UDRŽITELNOST

Proplacená dotace ještě neznamená jistotu, že nehrozí vrácení prostředků. Projekty ještě vstupují do období takzvané udržitelnosti. A i zde existují povinnosti, jejichž neplnění může znamenat, že minimálně část dotace bude muset být vrácena.

„Období udržitelnosti je obvykle pětileté, v některých programech, určených zpravidla malým a středním podnikům tříleté, ale známe i takové dotace, kde je udržitelnost i 10 či 20 let,“ shrnuje Pavlína Vacenovská, která je v Grantice odbornicí právě na problematiku udržitelnosti.

Co vlastně pojem období udržitelnosti znamená? Podle definice se jedná o období po ukončení realizace projektu, po které musí příjemce podpory udržet výstupy projektu, a současně plnit závazky a povinnosti vyplývající mu z právního aktu o poskytnutí dotace.

Projekt je úspěšně ukončen až po uplynutí období udržitelnosti, nikoli proplacením poslední žádosti o platbu.

V období udržitelnosti se projevují:

- Životnost projektu;
- Reálnost projektu;
- Finanční návratnost (u projektů podnikatelských subjektů);
- Schopnost udržet naplánované výstupy projektu (pořízené vybavení, pracovní místa atd.).

„Jinak řečeno je udržitelnost časový úsek, který slouží dotačnímu orgánu k tomu, aby mohl dohlížet na to, že vyplacené prostředky jsou využívány v souladu s žádostí, na základě které byly přiděleny a vyplaceny, že je naplňován účel a přínos, který žadatel deklaroval,“ zpřesňuje Vacenovská. *„Například, pokud z dotace pořídíte technologie, musí po dobu udržitelnosti zůstat ve Vašem vlastnictví, pokud výrobní halu, nelze ji proměnit ve sklad, pokud učebnu odborných předmětů, nesmí se změnit v kmenovou a podobně.“*

Tzv. „plnění udržitelnosti“ pak prokazuje příjemce v každoročních monitorovacích zprávách. Ty doplňuje zpravidla o relevantní přílohy, proto se obsah zpráv, stejně jako mnohé konkrétní povinnosti, liší projekt od projektu.

Přítom období udržitelnosti není jen formální, i zde se může příjemce dotace dopustit závažných pochybení, které mají za následek, že musí realizovat, minimálně částečně, „vratky“ proplacených dotačních prostředků.

„Osobně doporučuji i udržitelnost řešit ve spolupráci s odborníky a konzultovat s nimi raději každou, i na první pohled nevinnou, změnu. Pokud je problém řešen včas, je vždy pravděpodobnější, že bude nalezeno řešení, které nebude

mít tak výrazný dopad, jako porušení podmínek,“ radí Pavlína Vacenovská.

Že pochybení mohou být zdánlivě triviální lze demonstrovat právě výčtem těch nejběžnějších:

- Nezajištění kolaudačního souhlasu k první zprávě o udržitelnosti;
- Odstranění povinné publicity po konci realizace projektu;
- Odstranění části stavby či zateplení, vyvolané jinými stavebními úpravami;
- Náhrada technologie či automobilu, například po nehodě za jiný, který však již neplní deklarované parametry (náhrada za výrobek s lepšími parametry je možná);
- Nedodržení počtu deklarovaných pracovních míst;
- Změna užívání prostor;
- Neuspořádání deklarovaného školení či workshopu;
- Špatné zaúčtování přijaté dotace.

„Některá z pochybení se přitom dají preventivně odvrátit, jiná obhájit. U některých, jako je například vyvolané odstranění části stavby, lze finanční ztrátu minimalizovat tím, že je daný krok oznámen v předstihu a žadatel sám vrátí příslušnou část dotace. Ale to vše opravdu jen, jsou-li řešena včas. Například, pokud nám až při přípravě monitorovací zprávy klient oznámí, že před téměř rokem zrušil místa, na která obdržel dotaci a měl povinnost je držet, nezmůžeme prakticky nic. Jsme sice odborníci s bohatými zkušenostmi, ale zázraky, bohužel, ještě neumíme,“ uzavírá Pavlína Vacenovská.

Erste Grantika Advisory, a.s.

Statistické okénko

Statistické okénko zobrazuje vybrané ekonomické ukazatele všech 27 členských zemí Evropské unie. Zahrnují srovnatelná data z oblasti trhu práce, či cenové charakteristiky (ceny elektřiny uvedeny pro 1000-2500 kWh). Pro srovnání jsou v tabulce i stejné ukazatele za celou EU. Zdrojem dat je Eurostat, Evropská centrální banka, ONS UK a AMECO.

Klíčové ekonomické ukazatele

v %	Meziroční inflace				Míra nezaměstnanosti				Náklady práce k ø EU27			
	IV.22	V.23	VI.23	VII.23	2Q-22	3Q-22	4Q-22	1Q-23	2019	2020	2021	2022
Belgie	3,3	2,7	1,6	1,6	5,6	5,5	5,7	5,7	133,8	127,6	127,2	128,2
Německo	7,6	6,3	6,8	6,5	3,2	3,2	3,1	2,9	131,5	132,4	132,2	133,6
Estonsko	13,2	11,2	9,0	6,3	5,8	5,8	5,4	5,2	50,8	53,6	56,1	58,6
Irsko	6,3	5,4	4,8	4,6	4,3	4,2	4,3	4,4	116,9	117,4	120,5	125,9
Řecko	4,5	4,1	2,8	3,4	12,6	12,5	11,7	11,0	64,2	50,1	50,1	51,2
Španělsko	3,8	2,9	1,6	2,1	12,7	13,0	12,9	12,8	81,1	78,5	77,3	75,3
Francie	6,9	6,0	5,3	5,0	7,5	7,3	7,2	7,0	124,3	129,9	129,2	127,4
Chorvatsko	8,9	8,3	8,3	8,1	7,3	7,5	6,6	6,4	40,9	42,2	41,5	39,5
Itálie	8,6	8,0	6,7	6,4	8,1	8,2	7,9	7,8	102,4	97,5	94,6	91,7
Kypr	3,9	3,6	2,8	2,4	6,6	6,9	7,1	6,7	61,1	58,7	60,3	62,3
Lotyšsko	15,0	12,3	8,1	6,5	6,5	7,1	6,7	6,3	38,2	40,5	41,1	42,3
Litva	13,3	10,7	8,2	7,1	5,5	5,9	6,2	7,7	35,0	37,5	41,5	44,8
Lucembursko	2,7	2,0	1,0	2,0	4,6	5,0	4,6	5,0	150,3	156,9	158,0	157,4
Malta	6,4	6,3	6,2	5,7	2,9	2,9	2,9	2,9	58,2	51,8	49,0	51,6
Nizozemsko	5,8	6,8	6,4	5,3	3,4	3,6	3,5	3,6	133,6	135,1	135,9	136,6
Rakousko	9,4	8,7	7,8	7,0	4,4	4,9	5,0	5,0	135,0	133,8	132,5	132,6
Portugalsko	6,9	5,4	4,7	4,3	6,0	6,1	6,5	6,9	49,8	52,5	52,8	52,6
Slovinsko	9,2	8,1	6,6	5,7	4,4	4,0	3,6	3,6	66,7	67,7	70,9	72,6
Slovensko	14,0	12,3	11,3	10,2	6,2	6,0	6,0	6,2	45,4	46,8	48,9	50,7
Finsko	6,3	5,0	4,1	4,2	6,4	7,1	6,8	6,7	122,5	123,9	126,6	123,2
Bulharsko	10,3	8,6	7,5	n/a	4,5	4,1	4,0	4,0	22,0	23,6	24,8	27,5
Česko	14,3	12,5	11,2	n/a	2,2	2,2	2,3	2,5	48,3	51,6	49,9	50,1
Dánsko	5,6	2,9	2,4	n/a	4,3	4,5	4,7	4,7	158,4	163,6	164,0	159,4
Maďarsko	24,4	21,9	19,9	n/a	3,3	3,6	3,9	3,9	43,1	39,5	41,2	44,3
Polsko	14,0	12,5	11,0	n/a	2,8	2,9	2,9	2,7	38,1	40,0	42,5	45,6
Rumunsko	10,4	9,6	9,3	n/a	5,6	5,4	5,5	n/a	30,2	29,7	31,0	33,7
Švédsko	7,7	6,7	6,3	n/a	7,8	7,0	7,4	7,3	157,8	145,6	149,7	146,9
EU27	8,1	7,1	6,4	n/a	6,1	6,2	6,1	6,0	100,0	100,0	100,0	100,0

v %	Produktivita k ø ČR				RPSN spotřebitelských úvěrů				Ceny elektřiny k ø EU27			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Belgie	229	226	221	205	4,1	3,7	4,0	4,7	125,6	122,5	118,5	128,5
Německo	183	186	179	163	5,9	5,8	5,5	6,1	136,2	139,7	138,9	131,3
Estonsko	114	115	116	111	19,9	19,6	16,9	15,4	59,4	57,8	66,5	77,9
Irsko	366	405	397	393	7,7	7,5	7,3	7,4	125,5	124,7	139,4	113,1
Řecko	93	87	85	83	10,7	10,9	11,4	11,8	65,5	70,2	73,1	81,5
Španělsko	146	141	134	121	8,3	7,7	7,5	7,9	121,0	118,2	120,2	128,7
Francie	201	197	189	170	4,0	3,8	3,8	4,1	87,6	94,2	91,4	89,7
Chorvatsko	78	74	77	72	5,3	4,9	5,1	6,4	58,0	57,7	54,1	52,7
Itálie	172	166	162	146	8,1	7,7	8,0	8,5	100,7	101,9	102,1	121,0
Kypr	124	122	120	112	3,5	3,6	3,8	4,3	95,3	84,3	89,3	98,2
Lotyšsko	80	82	86	81	18,3	17,3	16,1	15,9	70,5	74,9	70,8	47,5
Litva	84	90	92	91	13,8	12,5	11,8	11,7	51,9	57,6	56,2	55,2
Lucembursko	548	580	575	521	2,3	2,1	2,3	2,9	87,0	97,3	91,1	85,3
Malta	132	124	123	114	4,8	4,5	4,6	19,2	60,2	61,3	58,5	53,0
Nizozemsko	206	208	199	181	n/a	n/a	n/a	n/a	74,7	22,5	18,1	n/a
Rakousko	214	215	204	191	7,4	7,2	7,4	7,8	99,2	104,8	106,1	94,3
Portugalsko	103	100	96	90	9,4	8,9	9,6	10,0	97,5	97,1	91,2	87,6
Slovinsko	110	110	110	104	7,7	7,4	7,5	7,9	82,7	77,2	81,7	60,9
Slovensko	87	90	87	81	8,6	8,9	8,8	8,9	74,3	79,6	72,8	72,1
Finsko	214	223	207	188	6,8	5,4	5,6	7,4	98,7	99,2	95,6	94,3
Bulharsko	42	44	46	45	10,0	9,5	8,6	8,7	40,6	42,0	41,9	40,0
Česko	100	100	100	100	8,7	8,4	7,9	9,4	94,6	97,9	94,4	135,6
Dánsko	248	260	249	219	7,5	6,9	6,6	6,7	130,2	127,1	133,1	173,0
Maďarsko	75	73	74	66	9,6	5,8	8,4	13,1	45,9	42,3	39,6	33,9
Polsko	77	78	77	74	13,3	11,7	10,9	14,5	59,2	66,4	67,2	58,0
Rumunsko	61	62	61	62	10,6	10,1	9,4	11,5	56,6	60,2	62,2	84,4
Švédsko	224	235	237	208	6,2	4,9	4,1	3,8	98,3	85,7	102,7	100,4
EU	161	161	156	144	n/a	n/a	n/a	n/a	100,0	100,0	100,0	100,0

Tato publikace je považována za doplňkový zdroj informací našim klientům i nejširší veřejnosti. Na informace uvedené v ní nelze pohlížet tak, jako by šlo o údaje nezvratné a nezměnitelné. Publikace je založena na nejlepších informačních zdrojích dostupných v době tisku. Použité informační zdroje jsou všeobecně považované za spolehlivé, avšak Česká spořitelna, a.s. ani její pobočky či zaměstnanci neručí za správnost a úplnost informací. Autoři považují za slušnost, že při použití jakékoliv části tohoto dokumentu, bude uživatelem tento zdroj uveden.

Některé obrázky použité v této publikaci pochází z audiovizuální knihovny Evropské komise a www.pixabay.com.

Vydáváno pod evidenčním číslem Ministerstva kultury ČR: MK ČR E 16338, ISSN on-line: 1801-5042, ISSN tisk: 1801-5034.